

ละหมาดตะรอวีห์เป็นญะมาอะฮ์ที่มัซยิดดีกว่า

ละหมาดคนเดียวที่บ้าน

[ไทย – Thai – تايلاندي]

มุหัมมัด ศอลิหฺ อัล-มุนัจญิด

แปลโดย : แวมุฮัมหมัดซาบรี แวะยะโก๊ะ

ตรวจทานโดย : ซุฟอัม อุษมาน

ที่มา : เว็บไซต์ islamqa.com

2013 - 1434

IslamHouse.com

صلاة التراويح في المسجد جماعة أفضل من صلاتها في

البيت

« باللغة التايلاندية »

محمد صالح المنجد

ترجمة: محمد صبري يعقوب

مراجعة: صافي عثمان

المصدر: موقع الإسلام سؤال وجواب

2013 - 1434

IslamHouse.com

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตา ปรานียิ่งเสมอ

ละหมาดตะรอวีหฺเป็นญะมาอะฮฺที่มีสยิดดีกว่า ละหมาดคนเดียวที่บ้าน

มวลการสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์

พรอันประเสริฐและความศานติจงมีแด่ท่านศาสนทูตของอัลลอฮ์
อัย ค็อล็ลลอฮ์ อัย อะลَّىฮิวะสَّلَّام

และบรรดาเครือญาติตลอดจนบรรดาเศาะหาบะฮฺของท่าน

และข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์

เพียงพระองค์เดียว โดยไม่มีการตั้งภาคีใดๆ ต่อพระองค์

และข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่ามุหัมมัดคือบ่าวและศาสนทูตของ
พระองค์

ถาม

การละหมาดตะรอวีหฺเป็นญะมาอะฮฺที่มีสยิดมีความประเสริฐ
ที่สุด

หรือการละหมาดตะรอวีหฺที่บ้านจะมีความประเสริฐยิ่งกว่า?

ตอบ

-อัลหัมดุลิลลาฮฺ-

มวลดการสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮฺ

การละหมาดตะรอวีหฺเป็นญะมาอะฮฺที่มีสติปัญญาที่มีความ
ประเสริฐยิ่งกว่าการละหมาดที่บ้าน

เนื่องจากการปฏิบัติดังกล่าวนี้มีปรากฏในสุนนะฮฺของท่านน
บี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

และ เป็น การปฏิบัติของบรรดาเศาะหาบะฮฺ

เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ซึ่งมีหลักฐานดังนี้

1. ท่านอัล-บุคอรีห์ หมายเลข 1129 และท่านมุสลิม
หมายเลข 761 ได้ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ

เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ว่า

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى ذَاتَ لَيْلَةٍ فِي الْمَسْجِدِ فَصَلَّى
بِصَلَاتِهِ نَاسٌ ، ثُمَّ صَلَّى مِنَ الْقَابِلَةِ ، فَكَثُرَ النَّاسُ ، ثُمَّ اجْتَمَعُوا مِنَ اللَّيْلَةِ
الثَّالِثَةِ أَوْ الرَّابِعَةِ ، فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا
أَصْبَحَ قَالَ : « قَدْ رَأَيْتُ الَّذِي صَنَعْتُمْ ، وَلَمْ يَمْنَعْنِي مِنَ الْخُرُوجِ إِلَيْكُمْ إِلَّا
أَنِّي خَشِيتُ أَنْ تُفْرَضَ عَلَيَّكُمْ » وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ .

ความว่า **แท้จริง** ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮฺ

ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัมได้ละหมาดตะรอวีหฺในคำคิ
นหนึ่ง **ที่มีสติ**

บรรดาผู้คนจึงได้ละหมาดตามการละหมาดของท่านนบี
หลังจากนั้น ท่านนบีได้ละหมาดในคืนต่อไป

ผู้คนจึงมากขึ้น

หลังจากนั้นพวกเขาได้ละหมาดร่วมกันในคืนที่สามหรือ
คืนที่สี่ โดยที่ท่าน เราะสูลุลลอฮฺ

คือลัลลลอฮฺอะลัยฮิวะสَّلَام ไม่ได้ออกมายังพวกเขา

ท่านจึงกล่าวว่า

“แท้จริงฉันได้เห็นในสิ่งที่พวกท่านได้ทำแล้ว

และไม่มีสิ่งใดที่ห้ามฉันไม่ให้ออกมายังพวกท่าน

นอกจากฉันเกรงว่าจะเกิดเป็นข้อบังคับ(ฟัรฎู)แก่พวกท่าน
(ว่าต้องละหมาดตะรอวีหฺ) ”

และเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในช่วงเดือนเราะมะฎอน”

หลักฐานนี้บ่งชี้ว่าการละหมาดตะรอวีหฺเป็นญะมาอะ
ฮุนั้นเป็นข้อกำหนด ซึ่งมาจาก สุนนะฮฺของท่านนบี

คือลัลลลอฮฺอะลัยฮิวะสَّلَام

และสาเหตุที่ท่านได้ละทิ้งก็เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดเป็นข้อบังคับ
แก่ประชาชาติของท่าน แต่ ภายหลังจากที่ ท่านนบี

คือลัลลอฮฺอะลยฮิวะลัลลัม

เสียชีวิต

ข้อหลักเลียงดังกล่าวก็สิ้น

สุดลง

ทำให้บทบัญญัติ(การละหมาดตะรอวีหฺ เป็นญะมาอะฮฺ)ยังคง
มีอยู่

2. ท่านอັต -ติรมิซียฺ หมายเลข 806

ได้รายงานจากท่านอบี ซุรฺ เราะวะฎียัลลอฮฺอันฮฺ ซึ่งท่านได้เล่าว่า
ท่านเราะสูลุลลอฮฺ คือลัลลอฮฺอะลยฮิวะลัลลัม ได้กล่าวว่า

«مَنْ قَامَ مَعَ الْإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ قِيَامَ لَيْلَةٍ»

ความว่า

“ผู้ใดก็ตามที่ละหมาดพร้อมกับอิมาม(ละหมาดตะรอวีหฺ)
จนเสร็จสิ้นการ

ละหมาด

อัลลอฮฺจะบันทึกผลบุญแก่เขาเสมือนเขาได้ละหมาดทั้ง

คืน” ซัยคุอัล-อัลบานียฺ มีทัศนะว่า เเศาะ ฮีหฺ ในหนังสือ

“เศาะฮีหฺ อັต-ติรมิซียฺ”

3. ท่านอัล - บุคอรีย์ หมายเลข 2010

ได้ รายงานจากท่านอับดุลเราะหฺมาน บิน อับดุลกอรีย์ ซึ่งท่านได้เล่าว่า

خَرَجْتُ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَيْلَةً فِي رَمَضَانَ إِلَى الْمَسْجِدِ ،
فَإِذَا النَّاسُ أَوْزَاعٌ مُتَفَرِّقُونَ ، يُصَلِّي الرَّجُلُ لِنَفْسِهِ ، وَيُصَلِّي الرَّجُلُ فَيُصَلِّي
بِصَلَاتِهِ الرَّهْطُ ، فَقَالَ عُمَرُ : إِنِّي أَرَى لَوْ جَمَعْتُ هَؤُلَاءِ عَلَى قَارِيٍّ وَاحِدٍ
لَكَانَ أَمْثَلُ ، ثُمَّ عَزَمَ فَجَمَعَهُمْ عَلَى أَبِي بِنِ كَعْبٍ

ความว่า “ฉันได้ออกไปพร้อมกับท่านอุมร์ บิน อัล- ค็อฎฏอบยังมัสญิดใน ค่ำคืนหนึ่งของเดือนเราะมะฎอน ซึ่ง เมื่อผู้คนแยกกันละหมาดเป็นพวก ๆ

บางคนละหมาดตามลำพัง

อีกคนก็ละหมาดโดยมี คนตามเขา ท่านอุมร์จึงกล่าวว่า ฉันคิดว่าถ้าฉันรวมพวกเขาให้ละหมาดตามหลังคนอ่าน คนหนึ่งจะดีกว่าแน่ ๆ ดังนั้น

ท่านจึงตัดสินใจและรวมผู้คนให้ ละหมาดตามท่านอูบัย บิน กะอฺบ์

ท่านอัล-อัศเกาะลานีย์ ได้กล่าวว่า “ท่านอิบนิ อัต- ตีนและท่านอื่นๆ ได้กล่าวว่า

ท่านอุ้มรุ้ได้วินิจฉัยัยในประเด็นดังกล่าวโดยอ้างอิงจากการยอมรับของท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ต่อผู้คนที่ร่วมละหมาดกับท่านในคำคืบเหล่านั้น(สองสามคืบแรกของเดือนเราะมะฎอน)

ซึ่งเหตุที่ท่านนบีไม่ปรารถนาที่จะออกมาละหมาดร่วมกับพวกเขา นั้น ก็เนื่องจากท่านเกรงว่าจะเกิดเป็นข้อบังคับแก่พวกเขา แต่เมื่อท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ได้เสียชีวิตไปแล้วก็ทำให้เกิดความปลอดภัยจากสภาพการณ์ดังกล่าว(ที่อาจจะเกิดเป็นข้อบังคับ)

ท่านอุ้มรุ้จึงเห็นว่าสมควรที่จะทำให้มีการละหมาดรวมกันเป็นหนึ่งญะมาอะฮฺ เพราะการ แยกกันละหมาดเป็นพวกๆ

นั้นอาจจะก่อให้เกิดการขัดแย้งกันได้และเป็นภาพแห่งการแตกแยกที่ไม่ควรยิ่ง

และการรวมให้ละหมาดตามหลังคนอ่านเพียงคนเดียวนั้นยังเป็นสิ่งทำให้เกิดความกระจัดกระเจิงในหมู่ผู้ละหมาดอีกมากมาย

ด้วย

ความเห็นของท่านอุ้มรุ้ นั้นเป็นสิ่งที่นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นตามนั้น” – จบการอ้างจากหนังสือ “ฟิตุหุลบารีย์”

ท่านอัน -นวะเวรียได้กล่าวไว้ในหนังสือ “อัล -มัจมู

(3/526” ว่า

“การละหมาดตะรอวีหุเป็นสุนนะฮฺโดยมติเอกฉันท์ของบรรดานักวิชาการ

และอนุญาตให้ละหมาดตามลำพังหรือ เป็นญะมาอะฮฺก็ได้ แต่ถ้าถามว่าทั้งสองรูปแบบนั้นที่ประเสริฐที่สุดคือรูปแบบใด ? มีสองทัศนะที่รับทราบกันดี นั่นคือ

หนึ่ง

ทัศนะที่ถูกต้องที่สุดด้วยการเห็นพ้องกันในบรรดาสหายนักวิชาการ(ในมัซฮับชาฟีอี)ว่าละหมาดตะรอวีหุเป็นญะมาอะฮฺมีความประเสริฐที่สุด

สอง การละหมาดตามลำพังมีความประเสริฐยิ่งกว่า

บรรดาสหายนักวิชาการของเรา ในมัซฮับ ได้กล่าวไว้ที่ เกิด ความคิดเห็นที่แตกต่างกันนั้น

คือเฉพาะประเด็นของ ผู้ที่ท่องจำอัลกุรอานได้

และเขาไม่กลัวว่าจะเกิดความเกียจคร้านในการละหมาดดังกล่าว แม้ว่าเขาจะละหมาดตามลำพังก็ตาม

และจะต้องไม่ทำให้ญะมาอะฮฺในมัสญิดนั้นเกิดความว่างเปล่า

(มีคนละหมาดน้อย)เนื่องจากการปลีกตัวของเขา(ไปละหมาดตามลำพัง) ด้วยเหตุนี้หากว่ามีเงื่อนไขข้อใดปรากฏข้อบกพร่องการละหมาด(ตระอวีหุ)เป็นญะมาอะฮฺย่อมเป็นสิ่งที่มีความประเสริฐยิ่งกว่าโดยไม่มีใครเห็นต่างเลย(ไม่มีคิลาฟ)

เจ้าของตำรา “อัช -ซามิล” ได้กล่าวว่า

ท่านอบุลอับบาสและท่านอบูอิสฮาก ได้กล่าวว่า การละหมาดตระอวีหุเป็นญะมาอะฮฺนั้ประเสริฐยิ่งกว่าการละหมาดตามลำพัง

โดยมติเอกฉันท์ของบรรดาเศาะหาบะฮฺและนักวิชาการตามเมืองต่างๆ” - จบการอ้างจากอัน-นะวะวีย์

ท่าน อัต-ติรมิซีย์ได้กล่าวว่า “ท่านอิบนุลมุบาร็อก ท่านอะหฺมัดและท่านอิสฮาก

ให้นำหนักต่อการละหมาดตระอวีหุพร้อมกับอิมามในเดือนเราะมะฎอน”

ใน หนังสือ “ตุ ห์ ฟี ตะตุลอะหฺวะซีฮ์”

ได้กล่าวไว้ในหมวดกียามุลลัยลว่า “มีคนถามท่านอะหฺมัด บิน หัมบัลว่า

ท่านชอบที่คนคนหนึ่งได้ละหมาด(ตระอวีหุ)ร่วมกับผู้คนในเดือน

นเราะมะฎอนหรือการที่เขาละหมาดตามลำพัง ? ท่านตอบว่า การที่เขาละหมาดร่วมกับผู้คนที่หลายนั้นเป็นสิ่งที่ฉัน ชอบ ท่าน ได้กล่าวอีกว่า และฉันก็ ชอบ ต่อคนๆ หนึ่งที่ละหมาด(ตะรอวิหฺ)และวิติรพร้อมกับอิมาม ซึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا قَامَ مَعَ الْإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ كُتِبَ لَهُ بِقِيَّةٍ لَيْلَتِهِ»

ความว่า

“ผู้ใดก็ตามที่ละหมาดพร้อมกับอิมาม(ละหมาดตะรอวิหฺ) จนเสร็จสิ้นการละหมาด

เขาจะได้รับผลบุญเท่ากับว่าการละหมาดตลอดทั้งคืน”

ท่านอะหฺมัด บินหัมบัล เราะหิมะฮุลลอฮุได้กล่าวอีกว่า ให้เขาละหมาดร่วมกับผู้คนที่กระทั้งได้ร่วมละหมาดวิติรด้วยกัน และอย่าได้เสร็จสิ้นการละหมาดก่อนที่อิมามจะเสร็จสิ้นเสียก่อน

ท่านอบูดาอูด ได้กล่าวว่า ฉันได้เห็นเขา –

หมายถึงท่านอะหฺมัด บิน หัมบัล เราะหิมะฮุลลอฮุ- ละหมาดวิติรในเดือนเราะมะฎอนพร้อมกับอิมามนอกจากคืนเดียวเท่านั้นที่ท่าน(อบู ดาอูด)ไม่ได้มา

ท่านอิสหาก เราะหิมะสุลลอลฮฺ ได้กล่าวว่า

ฉันได้ถามท่านอะหฺมัดว่า

การละหมาด(ตะรอวีหฺ)เป็นญะมาอะฮฺเป็นสิ่งที่รักยิ่งสำหรับท่านหรือการละหมาดโดยตามลำพังในเดือนเราะมะฎอน ?

ท่านได้ตอบว่า ฉันชอบที่เขาละหมาด(ตะรอวีหฺ)เป็นญะมาอะฮฺเป็นการ

ฟื้นฟูสุนนะฮฺ

ซึ่งท่านอิสหากก็ได้กล่าวเช่นเดียวกับที่ท่านอะหฺมัดได้กล่าวไว้

– สิ้นสุดการอ้างจาก ตุหฺฟะตุลอะหฺวะซียฺ และดูเพิ่มเติมใน อัล-มุฆนีย์ (457/1)

ท่าน ชัยคุ อิบน์ อุษัยมีนได้กล่าวไว้ในหนังสือ

“มะญาลิส ชะฮฺริ เราะมะฎอน หน้า 22” ว่า “ท่านนบี

ศ็อลลัลลอลฮฺอะลัยฮิอะสลัม

ได้เริ่มละหมาดตะรอวีหฺ เป็น ญะมาอะฮฺที่มีสญูด

แล้วท่านก็ได้ละทิ้งมันเนื่องจากเกรงว่าจะเกิดเป็นข้อบังคับแก่

ประชาชาติของท่าน

หลังจากนั้นท่าน(ชัยคุอุษัยมีน)ก็ได้กล่าวถึงสองหะดีษข้างต้น -

แล้วท่านจึงกล่าวต่ออีกว่า

ไม่สมควรที่ คนคนหนึ่ง จะละเลยต่อ การละหมาดตะรอวีหฺ

ทั้งนี้ก็เพื่อที่เขาจะได้มาซึ่งผลานิสงค์และผลบุญที่มากมาย
และอย่าได้เสด็จสิ้นการละหมาดจนกว่าอิมามจะเสด็จสิ้นจาก
การละหมาดตะรอวีหฺและวิตฺรูเสียก่อน
ทั้งนี้(การปฏิบัติดังกล่าวนี้)ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งผลบุญของการกิ
ยามุลลัยลุดตลอดทั้งคืน” - จบการอ้างโดยสรุป
ชัยคุอัล-อัลบานียฺได้กล่าวไว้ในหนังสือ “กียามุลลัยลุด”
ว่า “มีข้อกำหนดให้ละหมาด กียามเราะมะฎอน
(ตะรอวีหฺ)เป็นญะมาอะฮฺ
ทั้งยังเป็นกรปฏิบัติที่ประเสริฐยิ่งกว่าการละหมาดตามลำพัง
เนื่องจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม
ได้ทำเป็นแบบอย่างด้วยตัวของท่านเอง
และท่านได้อธิบายถึงความประเสริฐของมันด้วยคำกล่าวของท่าน
ส่วนเหตุผลที่ท่านนบี อะลัยฮิสเศาะลาตุวัสสลาม
ไม่ได้ร่วมละหมาดพร้อมกับพวกเขา(บรรดาเศาะหาบะฮฺ)
ในวันที่เหลือของเดือนเราะมะฎอนนั้น
เนื่องจากท่านเกรงว่าจะเกิดเป็นข้อบังคับแก่พวกเขาที่ต้องละ
หมาดยามค่ำคืน(ตะรอวีหฺ)ในเดือนเราะมะฎอน
ซึ่งจะกลายเป็นความลำบากแก่พวกเขา

ดังที่มีปรากฏเรื่องราวนี้จากการรายงานของท่านหญิงอาอิชะฮฺ
ในหนังสือ ตำราเศาะฮี้หฺของอัล-

บุคอรีห์และมุสลิม และหนังสือเล่มอื่นๆ

ซึ่งข้อหวั่นเกรงดังกล่าวได้หมดสิ้นไป

ด้วยการเสียชีวิตของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ภายหลังจากอัลลอฮฺได้ให้ชะรีอะฮฺ(บทบัญญัติ)ของพระองค์ได้
สมบูรณ์แล้ว ดังกล่าวนี้ทำให้เกิดผลต่างๆ

เหล่านั้นก็ได้หมดหายไปด้วย

หมายถึงเหตุผลที่ท่านนบีได้ทิ้งรูปแบบการละหมาดตะรอวีหฺเป็น
นญะมาอะฮฺในเราะมะฎอน และหุก่มเดิมก็ยังคงเหลืออยู่ นั่นคือ

ให้ละหมาดตะรอวีหฺ ในรูปแบบของญะมาอะฮฺ ต่อไป

และด้วยเหตุนี้ท่านอุมัร

เราะฎียัลลอฮุอันฮุຈิงได้ฟื้นฟูมันอีกครั้ง

ดังที่มีปรากฏการรายงานในหนังสือ เศาะฮี้หฺ อัล-บุคอรีห์

และท่านอื่นๆ - จบการอ้างอิง จากอัล-อัลบานีย์

มีรายงานในหนังสือ “อัล -เมาสุอะฮฺ อัล-ฟิกฮียะฮฺ

(138

/27

)” ว่า

บรรดาคุละฟาอูรฺรอชิดีนและบรรดามุสลิมในสมัยของท่านอุมัร

เราะะฎิยัลลอฮุอันฮุ

ต่างก็ชะม้กเขม้ไนใน การละหมาดตะรอวีหุ เป็น ญะมาอะฮุ
ซึ่งท่านอุมัรฺ เราะะฎิยัลลอฮุอันฮุ

คือผู้รวบรวมผู้คนให้ละหมาด(ตะรอวีหุ)ตามอิมามเพียงคนเดียว
ว

และมีรายงานจากท่านอะลัด บิน อัมรฺ

จากท่านอบีเยสุฟ ได้กล่าวว่า

“ฉันได้ถามท่านอบูหะนีเฬะฮุเกี่ยวกับการละหมาดตะรอวีหุว่า
ทำไมท่านอุมัรฺจึงได้(วินิจฉัยให้ละหมาด)ในรูปแบบดังกล่าว ?
ท่านได้ตอบว่า

การละหมาดตะรอวีหุเป็นสุนนะฮุอักกะดะฮุ(สุนัตที่ส่งเสริมใ
ห้กระทำอย่างยิ่ง)

ซึ่งท่านอุมัรฺไม่ได้เป็นผู้อุปโลกนัการปฏิบัตินั้นขึ้นมาจากตัวเอง
และท่านก็ไม่ไ้เป็นผู้ ก่อ อุดริกรรมแม้แต่อย่างใด

ท่านไม่ได้สั่งใ้ให้ปฏิบัติในรูปแบบนั้นนอกจากมันเป็นสิ่งที่มี ห
ลักฐานและ ปรากฏอยู่ในสมัยของท่านเราะะฮุลลอฮุ

ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม อยู่แล้ว

แท้จริงท่านอุมัรฺได้ฟื้นฟูสุนนะฮุดังกล่าวโดยรวบรวมผู้คนทั้งหมด

ายให้ละหมาดตามท่านอุมัย ย์ บิน กะอูบ
พวกเขาจึงได้ร่วมละหมาด(ตะรอวีหฺ) เป็นญะมาอะฮ์ด้วยกัน
โดยที่บรรดาเศาะหาบะฮ์อย่างมากมายทั้งจากชาวมุฮาญิรีน(ผู้
อพยพจากเมืองมักกะฮ์มายังเมืองมะดีนะฮ์)
และชาวอันศอรฺ(ผู้ช่วยเหลือที่อยู่ในเมืองมะดีนะฮ์)ก็อยู่ด้วยแล
ะรู้เห็น

ไม่มีใครแม้แต่สักคนเดียวที่คัดค้านในการปฏิบัติของท่านอุมัร
ไซ้แต่เท่านั้นพวกเขากลับช่วยเหลือและเห็นพ้องต้องกัน
อีกทั้งยังสั่งให้ปฏิบัติสิ่งดังกล่าวอีกด้วย ” –

จบการอ้างจากอัล-เมาสุอะฮ์ อัล-ฟิกฮียะฮ์
อัลลอฮ์เท่านั้นที่ทรงรู้ดียิ่ง

Ref :: <http://www.islamqa.com/ar> คำถามหมายเลข 45781